

صالحی فرد

اقتصاد شهری
حول سه محور
می چرخد، اول اراضی
شهری است، دوم
سرمایه‌هایی است
که در شهر وجود
دارد و سوم منابع
انسانی پس از آن
باید بررسی شود که
جایگاه‌های شهری
به عنوان مدیریت
شهری در هر کدام
از این‌ها چگونه
می‌تواند باشد؟

جعفرزاده

در پاسخ دوستانی
که گفتند هزینه‌های
شهر را باید به دوش
شهروند گذاریم.
هزینه‌های کدام
شهر؟ یک مدیریت
ناکارآمد هزینه
شهر را می‌خواهیم
بر دوش شهروندان
بگذاریم؟! این اشکال
است. ابتدا باید از
خود شروع کنیم
و ساختار مدیریتی
شهر مشهد را اصلاح
کنیم

شهرداری‌ها را یک بنگاه خدماتی اقتصادی توأم با هم می‌بینم. معضل جدی ما این است که هنوز مشخص نیست مدل پایه اقتصادی شهر مشهد چیست؟ که بخواهیم بر مبنای آن برنامه‌ریزی کنیم و حرکت کنیم چه برسد به آنکه بحث از جایگاه شهرداری مشهد و جایگاه آن در اقتصادی شهری به میان آوریم. الان برای من به عنوان یک کارشناس مبهم است که شهر مشهد دارد به کدام سمت می‌رود؟ واقعیت این است که ما جزیره‌ای فکر می‌کنیم و جزیره‌ای حرکت می‌کنیم، ما هیچ کدامان به طور مشخص نمی‌دانیم که در افق ۱۴۲۰ یا در یک مقطع ۳۰ یا ۴۰ سال آینده، مشهد چه ویژگی‌های اقتصادی باید داشته باشد؟ بنای اقتصادش بر چیست؟ بر حوزه خدمات، فناوری، توسعه شهری، گردشگری و زیارت است؟ نه فقط مشهد، بلکه متأسفانه هیچ کدام از شهرهای ما جزء ۱۰۰ شهر برتر آسیا نیستند! این واقعاً رنج‌آور است برای ماست.

من تأکیدم بر سرمایه‌گذاری هوشمند است، بر اساس سرمایه‌گذاری هوشمند، در مورد اقتصاد شهر سه نکته قابل بیان است:

۱. سرمایه‌گذاری فرصتی که شهرداری بتواند منابع مالی خودش را برای دستیابی به خدمات برای شهروندان فراهم کند.
۲. سرمایه‌گذاری یک فرصت برای توسعه یافتگی شهرداری است.
۳. اینکه ما هنوز فکر نکردیم که سرمایه‌گذاری را به سمت و سویی ببریم که بتواند فرصت‌های کسب و کار را ایجاد کند؛ فرصت کسب و کار، تبدیل مشهد به یک برند جهانی است. من مطالعات طرح جامع مجموعه شهری را خواندم واقعاً عجیب است، آیا مفهوم اقتصاد آن است که دوستان در مشاوره این کار را کردند؟ در این زمینه پیشنهاد من طراحی یک مدل توسعه اقتصادی است و بعد شهرداری نقش و جایگاه خود را در تحقق این مدل مشخص کند.

الآن شهرداری در جریان سرمایه‌های جابه‌جاشده شهر هیچ نقشی ندارد، بگذارید شفاف‌تر بگویم مطالعات سال ۸۵ من نشان می‌دهد که شهرداری مشهد در سال ۸۵ برای زائر ۳۸ میلیارد هزینه کرده و ۲ میلیارد درآمد داشته است. این کجایش منطقی است؟ آن وقت از هزینه من شهروند که باید خدمات بگیرم برای زائر هزینه می‌کنند! بدون شک مهم‌ترین ظرفیت و پتانسیل توسعه شهر مشهد پتانسیل گردشگری، مذهبی و زیارتی است، ضمناً مشهد صرف‌نظر از ظرفیت‌های زیارتی‌اش، از موقعیت ژئوپلیتیکی ویژه‌ای برخوردار است، ما از این امتیاز نیز استفاده درستی نکردیم.

ما اصلاً شاخص کیفیت محیطی نداریم، مشهد در سال ۲۰۱۷ پایتخت فرهنگی جهان اسلام است؛ کدام شاخص‌های اقتصادی ما به پایتخت فرهنگی جهان اسلام می‌خورد که مدعی چنین داستانی هستیم؟ این‌ها تعریف نشده است. ضمناً ما اصلاً به جریان‌های سرمایه‌نندیشیده‌ایم، ساده‌ترین راه این است که من زمین دارم روی زمین یک پروژه سرمایه‌گذاری تعریف می‌کنم، زمین را می‌فروشم یا یک سرمایه‌گذار می‌آورم و تمام! ببینید زمین منبع کمیاب در شهر است، چرا این قدر ارزش افزوده زمین بالاست؟ چون شما یک باره می‌توانید زمین را واگذار کنید و تمام. جریان‌های سرمایه در مالزی، کره، ترکیه اتفاق افتاده است، امارات روزهی مثل ما وابسته به نفت بود اما هم‌اکنون مدعی است که اگر در بشکه‌های نفتم را چهار ماه هم بندم، احتیاجی به نفت نخواهم داشت و از گردشگری و باز صادرات کالاهایم زندگی‌ام را می‌چرخانم. ما این کار را نکردیم! بالین همه ظرفیت و این همه پتانسیل، حتی در حوزه گردشگری و زیارت هم خوب کار نکردیم، سهم ما از ۹۰۰ میلیون نفر گردشگر دنیا کجاست؟

چرا این قدر می‌گوییم ما محدودیت داریم، گردشگر می‌خواهد راحت باشد و فلان چیز را بخورد! این در حالی است که فقط ۱۵ درصد گردشگران دنیا خوش گذران هستند. ۸۵ درصد دیگر گردشگران تاریخی فرهنگی و مذهبی هستند. حداقل ما یک میلیارد نفر مسلمان داریم، ۳۳۰ میلیون نفر شیعه داریم، یک درصد شیعیان را نتوانستیم جذب کنیم و مدعی هستیم که ما دومین کلان‌شهر مذهبی هستیم. کدام کلان‌شهر مذهبی؟! شما تعداد زائران خارجی را حساب کنید نه گردشگران داخلی را، اینکه فقط گردشگر داخلی وارد شهر مشهد می‌شود فقط دارد ثروت ملی جابه‌جا می‌شود. پول از فلان روستا وارد اینجا می‌شود و از اینجا می‌رود در یک استان دیگر اما آن چیزی که در دنیای امروز به عنوان اقتصاد گردشگری شناخته می‌شود، گردشگر خارجی است. ارزش هر گردشگر خارجی بین ۷۰۰ تا ۱۲۰۰ دلار هست، اگر ما می‌توانستیم ۵ میلیون گردشگر خارجی داشته باشیم امروز داستان چیز دیگری بود، آن وقت شهرداری که از نظر من یک بنگاه خدماتی-اقتصادی است نه بنگاه خدماتی صرف. این‌ها باید پروژه‌هایش بیاید و جایگاهش را تبیین کند که در این ساختار چه جایگاهی می‌تواند داشته باشد. متأسفانه شهرداری تا به حال، بیشترین نگاهش در حوزه کسب درآمد‌های پایدارش وابسته به زمین بوده است! اما من نظرم بر اقتصاد بدون زمین است و همین پیشنهاد را هم به شهرداری می‌کنم، بحث

مسئولین شهر، استاندار و همه دست‌به‌دست هم دهند تا هزینه‌های شهرداری در این بخش از منابع درآمدی کلان کشور تأمین شود؛ دوم هزینه‌های جاری و مستمر شهری است که بر دوش شهروندان است البته با توجه به سرانه درآمدی مردم شهر مشهد باید این بار را به روی دوش خودشان بگذاریم، در ضمن نمی‌شود برای همه یک‌بار هزینه تعریف کرد، این هزینه باید متناسب با درآمد افراد، تغییر کند و به نظر من این امر شدنی است.

اقتصاد شهری در سه محور

صالحی فرد: من فکر می‌کنم موضوع مطرح‌شده مقدمه‌ای لازم دارد، ابتدا باید مشخص شود که اصلاً جایگاه شهرداری‌ها در اقتصاد شهری کجاست؟ شهرها محل انباشت سرمایه‌اند و تمام چرخه سرمایه، ذخیره و بازیابی سرمایه در آن انجام می‌شود، نکته دیگر اینکه گاهی شهرها اهمیتشان به مراتب بیشتر از کشورهاست. امروز ۶۲ درصد درآمد سالانه جهانی در چهار شهر نیویورک، توکیو، لندن و پاریس می‌چرخد.

به نظر من اقتصاد شهری حول سه محور می‌چرخد، اول اراضی شهری است، دوم سرمایه‌هایی است که در شهر وجود دارد و سوم منابع انسانی. پس از آن باید بررسی شود که جایگاه شهرداری به عنوان مدیریت شهری در هر کدام از این‌ها چگونه می‌تواند باشد؟ یک سؤال مطرح است که ما شهرداری‌ها را تنها یک سازمان خدماتی می‌دانیم که وظیفه‌اش فقط ارائه خدمات به شهروندان است یا نه